הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות פד.

על מנת שאין לך עלי דין אונאה. אמכור לך מפץ זה: **יש לו עליו** (ה). דמתנה על של תורה הוא אל תוגו (ויקרא כה): **ורב סבר אם מפה לא יירשנה.** דקסבר ירושת הבעל דרבנן ולא עשו חזוק לדבריהן כשל תורה: **הא דרבנן.** כגון זה שהתנה שלא יאכל פירות: **ורב סבר.** אפי' תנאי הפירות נמי בטל דחכמים עשו חזוק לדבריהם כשל תורה וכ"ש הירושה שהיא של תורה: **האי כטעמיה וכהילכתיה הוא.** סבירא ליה לרב כטעמיה דרבן שמעון דמתנה על של תורה מנאו בטל וכהילכתיה דאם מתה יירשנה: **יחזיר לבני משפחה.** כיוצ': **וונכס להם מן הדמים.** קס"ל יחזירם להם בדמים קנים: **אמאי יחזיר.** ירושה היינה מחדת ביוצ' כדאמרי' בנכורות (דף נג:): **משום פגם משפחה.** גנאי הוא להם שיהיו אחרים נקברים עמהם והם יקברו בקבורת אחרים: **דמי קבר אשתו.** שחייב הוא בקבורתה: **דדבנן.** לוקח בית הקברות מחזירו על כרחו: **וקוברים אותו בעל כרחו.** של לוקח: **אלא לא גרסי': מתני' יצאו לרושל שבהן.** בגמרא מפרש מאי ניהו. ואף על גב דלא משתעבדי מטלטלי דיתמי לא לבעל חוב ולא לכתובה הכא דלאו ברשותייהו מנמי סבירא לרבי טרפון דמוציאין מיד הלוה או מיד מי שהפקדון אצלו ונותנין לבעל חוב ולכתובה שנתחייב בהן המת ממחיים: **יצאו ליורשים.** ולא מהניא תפיסה: **שבולן לריכין שבועה.** דתנן בפירקין(ו) הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכל זמן שלא נשבעו אין להם רשות בהם ואין אנו יודעין אם יש להם עליו כלום הלכך משמת המת זכו בהן היורשין וברשותן הן: **כל הקודם בהן זכה.** קדמו יורשין זכו ואין מוציאין מידם דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח ולכתובה קדם אחד מהן האשה או המלוה זכה הוא דר' טרפון אית ליה תפיסה דלאחר מיתה מהניא: **וכשה אשה יחר על כתובתה.** אם קדמה ותפסה ויש יותר מן הכתובה או קדם בעל חוב ותפס ויש בהן יותר על חובו: **המוחר יצאו לרושל שבהן.** זה בעל השטר שידו על התחתונה ואם יבואו ליד היתומים שוב לא יוציא מהם לא אשה ולא בעל חוב: **גמ' לרולאה ניתנה.** ואינה קיימת בעין דמחברא גוביינא ומש"ה אמר רבי טרפון דלא מנחי ברשותא דיתמי: **אכל פקדון דאיתיה בעיניה אימא כו'.** דכל היכא דאיתיה ברשותא דיתמי איתיה: **לרושל שבראיה.** למי שבעדו מאוחר שלא יוכל לערוף לקומות הקודמים לו: **לכתובת אשה.** היא קרויה רושל שאין דרכה לחזר אחר נכסי המת ולנקש היכן יש לו קרקע: **משום חינא.** שימצאו האנשים הן בעיני הנשים ויהיו נשאות להן שלא מדאגנה להפסיד כתובתן: **והוא כשר.** והדבר כשר והגון לעשות כן: **כולהו נמי דיורשין הוו.** כיון דטעמא דר' עקיבא משום דלא נשבעו הוא כי תפסי נמי אמאי זכו הרי זכו בהן יורשים משעת מיתה ונכסי דיתמי קא תפסי: **ואיידי דאמר ר' טרפון מותר.** אהדר ליה אימו נמי כמאי דאיירו ביה ולעולם בכולהו נמי אית ליה דאפילו תפס מפקינן ליה מיניה: ור"ע

וסבר רב תנאו קיים והא איתמר כו'. ואע"ג דבפרק הזהב (כ"מ דף נא: ותס) מוקי רב נפשיה אפי' כר' יהודה דאמר בדבר שבממון מנאו קיים דעד כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא דידעה וקומתלה הכא מי ידע דמחיל הכא ליכא לנשוי הכי דה"ג לא ידע דמחיל שהרי אינו ברור לו שהיא תמות בחייו שמא הוא ימות בחייה לכך פריך שפיר: **ורב סבר דאפי' בדרבנן תנאו בטל.** פירש בקונטרס דהיינו בפירות וקשה לר"י דא"כ רב אלא כחד דהא במתניתין אפילו לר' יהודה מהני מנאה בפירות והיינו משום דלא שכיחי לאמרי' ברש פרק אע"פ (לעיל דף נו:) ונראה לפרש בדרבנן היינו בעלמא בשום דבר דהוי מדרבנן: **משום פגם משפחה לישקול דמי ולידדר.** תימה לרשב"א דא"כ מאי איריא ביוצ' אפי' בלא יוצ' נמי דע"כ ביוצ' איירי דאי בלא יוצ' קאמר דממחיל מ"כ אמאי איצטריך ליה לרב למימר דסבירא ליה דירושה הבעל דאורייתא הו"ל למימר דרבנן ועוד דאיוצ' מיתניא וצריך לומר דליכא פגם משפחה עד היוצ' שאז כל הירושות מחדות הוו אינה מחדת ויכר שהם קבורים בשל אחרים.

לכתובת אשה. תימה להא תנן בנכורות בפרק יש בכור (נג. ותס) דאין אשה נוטלת ברמאי ומלוה חשבי ליה רבנן דאוי בפרק יש נוחלין (כ"ב דף קכה: ותס) ולריך לאלק דדוקא גבי בכור חשיבה מלוה דאוי ולא לכתובת אשה:

לכתובת אשה משום חינא. פירש ר"מ שימצאו הנשים מן בעיני האנשים ויהיה להן קופלים יותר וכן משמע בערוך ובירושלמי וכן משמע לקמן בפ' אלמנה (דף 15:): דפריך למ"ד משום חינא יורשים מאי אין אינה ומשני שירשתה בתה או אחותה פי' שאף היא לריכה שיקפלו עליה בני אדם ולפי' הקונטרס נמי יש לפרש דכיון שרוצות בתה ואחותה שכך נקל בתה להם כתובה נשאות יותר בלבון לאנשים ואל אמתה דהכא יפה כח האשה מכח בעל חוב משום חינא ולענין זיבורית אנן בהנחקין (גיטין מט: ותס) דבעל חוב בזיבורית וכתובת אשה בזיבורית וגירשו בתה מכח בע"מ משום דיותר ממה שהאיש רולה לישא אשה רולה לישא ולא אמו משום חינא לעשות דינה בזיבורית בכעל חוב דאין לדמות אנקת אבמים זו לזו בענין שמלינו משקי בי מטבחיא דכן שהקילו אלא להכנות טומאה במקדש ולענין כמה דברים החמירו יותר כדאמרינן בפסחים (דף טז.) ולרבי ניתנה אבל פקדון דאיתיה בעיניה אימא מודי ליה לרבי עקיבא ואי תנא הא בהא קאמר רבי עקיבא אבל בהך אימא מודי לרבי טרפון צריכא: מאי לכושל רבי יוסי ברבי חנינא אומר לכושל שבראיה רבי יוחנן אמר לכתובת אשה משום חינא כתנאי ר' בנימין אומר לכושל שבראיה והוא כשר רבי אלעזר אומר לכתובת אשה משום חינא: הניח פירות התלושין: ורבי עקיבא מאי איריא מותר כולהו נמי דיורשין הוו אין הכי נמי ואיידי דאמר רבי טרפון מותר תנא איהו נמי מותר ור"ע

מסורת הש"ס

(ה) כ"מ נא. מכות ג:, כ) [נכורות נב:], ג) [יבמות לו: ותס"ן], ד) נכורות נב:, ה) [קדושין יח. ותס"ן], ו) כ"כ ק: נכורות נב:, ז) [נקמן לז: גיטין לה. מט:], ח) [פירוש הכיון דיעבי איתתא דמיחלפו בעל חוב ויוכשין לאחר מיתה מקמה הכא מצרחת לבעלה כבל כהה מחיים ומתוך כך ממנה חן לפניו ויהיה שלום ביט לבעה. עריך חן כ' ובד"ם חנא ל"ן], ט) [לקמן פז.], י) [הפצות כ"כ התו"ש ספ"מ דנכורות], כ) [ועי' תוס' גיטין מט: ד"ה מצוס].

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה יש לו עליו אונאה דמתנה:

מוסף רש"י

המוכר קברו. מערות היו עושין לכן כתייהן לקבור שם מתי משפחה (רשב"ם ב"ב ק:). מעמדו. שעשין מעמדות שבעה למת (בכורות נב:) אי: שעומדין ויושבין שם סמוך לנית הקברות כשוכם מן הקבר (רשב"ם ב"ב עט:). וקוברין אותו בעל כרחו. של לוקח (בכורות שם) ותקנת חכמים היא (ב"ב שם). משום פגם משפחה. גנאי הוא להם שאין לקרובים מקום קבורה הלכך אמור רבנן ליטקול דמי וליהדר, ומכי אמרינן בהדיא בנכורות בשלמי פ' יש בכור לנחלה (שם). משום חינא. שיהא מן האנשים בעיני הנשים ליעשה להם (גיטין לה. ובגי"ר לקמן צז:).

תוספות רי"ד

ועשתה פירות ה"ה פ"ם: כתב רבינו האי ז"ל דהלי' כרי"ף. ואינו נ"ל דכ"ז שלא איפסקא הלי' בהדיא לא שבקי' כללא דיחיד ורבים הלי' כרבים ואע"ג דבעל הגב' [מבעיא] אליבא דידיה כך דרך האמוראים לחקור בדברי התנאים לעמוד על סוף דעתם ומ"ה לא שבקינן לכללא ולמיפסק הלי' כוותיה: רשב"א אם מתה יירשנה וכו'. פי' קסבר רשב"ג ירושת הבעל דאורייתא כדנפקא לן בפ' ר"ע מרירש אותה מלמד שהבעל יורש את אשתו אבל תיקון פירות דהיא מדרבנן תנאו קיים. אמר רב הלי' כרשב"ג דאם מתה יירשנה ולאו מטעמיה דאילו רשב"ג סבר ירושת הבעל דאורייתא ותנאו בטל ורב סבר ירושת הבעל דרבנן ותנאי בטל דחכמים עשו חיזוק לדבריהם (יותר) משל תורה. ואין הלכה כרשב"ג דאמר המתנה עמ"ש בתורה תנאו בטל. דקי"ל הלכה כר"י דאמר כרבי שבממון תנאו קיים. ולא כרב דאמר בדרבנן תנאו בטל דהא אמר רב כהנא נחלה הבאה לאדם ממ"א מתנה עליה שלא יירשנה. עיין בפ"ה: מתני' מי שמת

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ג מהלכות מכירה הלכה ג סמג לאוין קע טוש"ע מ"מ סי' רכז סעיף כא:

ט ב מיי' פכ"ד מהלכות מכירה הלכה יז סמג עשין פג טוש"ע י"ד סי' שפו סעיף ו טוש"ע מ"מ סי' רז סעיף ז:

י ג (מיי' פי"ב מהל' מלוה) סמג עשין לד טוש"ע אה"ע סימן קג סעיף ג טוש"ע מ"מ סי' קז סעיף ח:

יא ד (מיי' פי"ם מהלכות פיקות הלכה י ופי"ח מהלכות מלוה הלכה ח) סמג עשין מח ולד טוש"ע אה"ע סי' קג סעיף ג ג טוש"ע מ"מ סימן קד סעיף ג ה:

תוספות רי"ד (המשך)

והניח אשה וב"ח ויורשין והיתה לו מלוה או פקדון ביד אחרים ר"ש אומר יתן לכושל שבהן ר"ע אומר אין מרחמין בדין אלא יתנו ליורשים שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה הניח פירות תלושין מן הקרקע כל הקודם בהן זכה בהן וכתה אשה יותר על כתובתה וב"ח יותר על חובו המותר ר"ש אומר יתן לכושל שבהן ר"ע אומר אין מרחמין בדין אלא יתנו ליורשין שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה הניח פירות תלושין מן הקרקע כל הקודם בהן זכה בהן וכתה אשה יותר מכתובתה ובעל חוב יותר על חובו המותר רבי טרפון אומר יתנו לכושל שבהן רבי עקיבא אומר אין מרחמין בדין אלא יתנו ליורשין שכולם צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה: **גמ'** למה לי למיתני מלוה למה לי למיתני פקדון צריכא דאי תנא מלוה בהא קאמר רבי טרפון משום דמלוה להוצאה אבל פקדון דאיתיה בעיניה אימא מודי ליה לרבי עקיבא ואי תנא הא בהא קאמר רבי עקיבא אבל בהך אימא מודי לרבי טרפון צריכא: מאי לכושל רבי יוסי ברבי חנינא אומר לכושל שבראיה רבי יוחנן אמר לכתובת אשה (ה)משום (ו)חינא כתנאי ר' בנימין אומר לכושל שבראיה והוא כשר רבי אלעזר אומר לכתובת אשה משום חינא: הניח פירות התלושין: ורבי עקיבא מאי איריא מותר כולהו נמי דיורשין הוו אין הכי נמי ואיידי דאמר רבי טרפון מותר תנא איהו נמי מותר ור"ע

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com